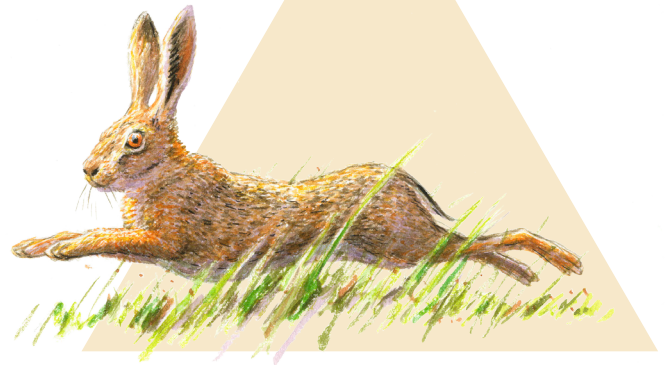

WERKBLAD DE HAAS:

REIS DOOR DE TIJD

Naam

Groep

1. HOLLANDSE HAAS

Bekijk het clipje

Hollandse haas, cultuurvolger

- A. De haas leefde oorspronkelijk in een steppelandschap.
Wat is een steppe?
- B. Waar op de wereld vind je dit soort gebieden?

TIP: KIJK IN DE ATLAS OF ZOEK OP INTERNET.

- C. Waarom wordt Nederland een cultuursteppe genoemd?
- D. Wat is dus het verschil tussen een oorspronkelijk steppelandschap en het Nederlandse landschap?
- E. De haas volgde de mens toen de mens landbouwgebieden en polders begon aan te leggen. Er ontstonden vlakke, open graslanden en akkers. Waarom kwam de haas hier naartoe? Noem twee redenen.

- F. Tegenwoordig komen er vaak jonge hazen tussen de grasmaaier. Die overleven dat meestal niet. Boeren moeten hun gras wel maaien. Ze hebben het gras nodig voor de koeien. Bedenk drie manieren waarop de boeren er voor kunnen zorgen dat er minder hazen tussen de maaimachines komen.

HOLLAND
NATUUR IN DE DELTA

2. LANDWINNING

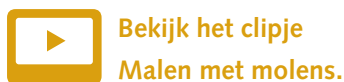
Bekijk het clipje
Polders

- A. In de zuidelijke Delta bedachten monniken een manier om land te winnen. Hoe deden zij dat?
- B. Hollanders vochten eeuwen lang tegen het water. Maar ze maakten soms ook slim gebruik van de vernietigende kracht van dat water. Hoe en wanneer deden ze dat?
- C. In Zeeuws Vlaanderen ligt een natuurgebied met de naam Het verdronken land van Saeftinghe. Waar komt die naam vandaan, denk je?
- D. Het verdronken land van Saeftinge is een brakwatergebied. Wat is brak water?

TIP: ZOEK IN EEN ATLAS WAAR HET GEBIED LIGT.

- E. Het gebied is ook een getijdengebied. Het getijdverschil is bijna 5 meter. Waardoor ontstaat het getijde op deze plek?

3. TURF

Bekijk het clipje
Malen met molens.

- A. Wat is turf?
- B. Waarvoor werd turf gebruikt?
- C. Welke gevolgen had de turfwinning in de laaggelegen gebieden?
- D. Hoe ontstonden de grote meren in Noord-Holland?
- E. Waarom werden de molens waarmee een meer werd drooggemaakt in molengangen geplaatst? Een molengang bestaat uit meerdere molens achter elkaar.

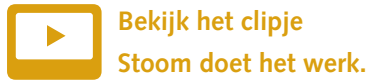
ARJAN POSTMA:

WIST JE DAT...

- VEEN IN DE BODEM WERKT ALS EEN SPONS? DOORDAT HET VEEN NAT IS, ZIT HET VOL MET WATER, NET ALS EEN SPONS. ZODRA HET WATER VERDWIJNT DROOGT HET VEEN IN EN WORDT PLATTER EN DUNNER. HIERDOOR ZAKT DE BODEM IN ALS HET GRONDWATER WORDT VERLAAGD.
- ER IN 1910 VOOR HET EERST EEN OOIEVAARTELLING WERD GEDAAN? ER WERDEN TOEN 500 BEWOONDE OOIEVAARNESTEN GETELD. ROND 1960 WAS DE OOIEVAAR BIJNA UITGESTORVEN. DANKZIJ BESCHERMINGSPROGRAMMA'S GAAT HET NU WEER BETER MET DE OOIEVAAR.
- HET GEBIED DE BEEMSTER OP DE UNESCO-WERELDERFGOEDLIJST STAAT? DE DROOGMAKERIJ STAAT SYMBOOL VOOR HET NEDERLANDSE WATERMANAGEMENT.
- ER IN NEDERLAND ONGEVEER 4000 (!) POLDERS ZIJN?

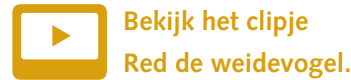

4. MEREN WORDEN DROOG

- Waar lag de Zuiderzee? Hoe heet dat nu? Zoek op internet en gebruik een atlas.
- Wat was De Waterwolf? En waarom heette het zo?
- Hoe werkt een stoommachine?
- De uitvinding van de stoommachine zorgde ervoor dat er nieuwe beroepen ontstonden. Bijvoorbeeld het beroep van stoker. En het beroep van sjouwer. Wat was de taak van een stoker? En van een sjouwer?
- De stoommachine zorgde voor enorme veranderingen in de fabrieken. Waarom, denk je?
- De Zuiderzee was een binnenzee waar het enorm kon stormen. De kracht van de zee werd versterkt door de open verbinding met de Noordzee. Later is die open verbinding afgesloten om het land te beschermen. Door welk bouwwerk is die verbinding afgesloten? Gebruik de atlas.

5. DE WEIDEVOGEL BEDREIGD

- Welke vogels horen bij de weidevogels? Noem 10 verschillende weidevogels. Gebruik internet.
- Weidevogels zijn cultuurvolgers. Waardoor voelden zij zich thuis in het landschap waar ook de haas zich thuis voelde?
- Boeren gebruiken mest op de weiden om het gras snel te laten groeien. Wat zijn hiervan gevolgen voor de weidevogels?
- In veel gebieden waar weidevogels leefden is de grondwaterstand verlaagd. Welke gevolgen heeft dit voor de weidevogels?
- Lees het artikel over boer Leen Verkaik. Welke manieren heeft de boer bedacht om weidevogels te beschermen?

Een kuuroord voor weidevogels

10 AUGUSTUS 2015 BY DE NIEUWE WILDERNIS - DAAN DOBBER

Door Cokky van Limpt

Met de weidevogels in Nederland gaat het nog altijd bergafwaarts. Maar niet overall. Met passie en inzicht heeft veeboer Leen Verkaik uit Montfoort op zijn land een oase voor weidevogels gecreëerd. De vogels zijn intussen gevlogen, maar het afgelopen broedseizoen op het land van boerenfamilie Verkaik was net als vorig jaar een groot succes. In de verlaten kraamkamer – 18 hectare weidegrond in het buitengebied van Montfoort – waar nu Verkaik's schapen lopen, broedden dit voorjaar 45 paartjes weidevogels die met elkaar negentig jongen gezond hebben grootgebracht. Grutto's, kieviten, tureluurs en ook enkele scholeksterpaartjes kozen de drassige, beschutting biedende en, dankzij het opbrengen van ruige mest, voedselrijke weiden uit voor hun jaarlijkse gezinsuitbreiding.

Het kostte veeboer Leen Verkaik jaren van heel goed kijken naar de vogels en steeds weer andere maatregelen uitproberen, voordat hij de perfecte

omstandigheden voor weidevogels op zijn land had gecreëerd. Zoals bij veel jongens van het platteland begon zijn passie voor de weidevogels met het rapen van kievitseieren met pa. “De eieren gingen onder de pet en thuis in de pan.” Van jongs af aan – Verkaik is vijftig jaar boer – zette hij stokjes bij de nestjes. “We lieten één meter gras om de nestjes staan. Maar dat haalde weinig uit, want de kraaien kwamen achter onze maaier aan. Als de kievit uit zijn pol gras achter de kraai aan ging, wist die dat er een nest zat en vrat hij de kuikens op.

“Toen we dat doorhadden, lieten we voortaan 10 bij 10 meter gras om de nesten heen staan. Dat hielp, de kraaien gingen het gras niet in. Daarna zijn we begonnen met later maaien en vluchtstroken laten staan langs de sloten, 2 meter aan weerskanten. Als je maait, vluchten de jongen daarin. We gingen ook minder bemesten en alleen nog met ruige mest van onze koeien, schapen en paarden. De mest levert veel voedsel in de vorm van wormen, vliegen en emelten en de vogels gebruiken het stro uit de mest voor hun nestjes – lekker warm.”

